

Poul Nyrup Rasmussens tale ved Socialdemokratiets årsmøde

Taler

Poul Nyrup Rasmussen
Partiformand for
Socialdemokratiet

Dato

11. september 1999

Sted

Odense

Socialdemokratiet

til alle der kan tænke på andre end sig selv

1. Det er den sidste socialdemokratiske kongres i dette århundrede.

Ser vi tilbage på århundredet, må vi konkludere: Socialdemokratiet har med sin politik ikke kun sat fingeraftryk her og der. Socialdemokratiet har stået i spidsen for en grundlæggende forandring af Danmark fra blot at være et samfund - en stat - til i dag at være et velfærdssamfund.

Det er mere end 125 år siden, at Louis Pio stiftede vort parti - Det Danske Socialdemokrati - med det formål at ville gøre en forskel, at ville skabe et andet og bedre samfund. Det var Socialdemokratiets projekt. Socialdemokratiets værdier og politiske ideer om et andet samfund byggede på fællesskab, samhørighed, pligter og rettigheder, at vi alle har et ansvar for hinanden - og et særligt ansvar for de svageste i vort samfund. Det er stadig vores værdier.

Det lykkes Socialdemokratiet at få skabt et velfærdssamfund, der bygger på tre solide grundpiller:

1. Der skal være lige muligheder for alle til de grundlæggende velfærdsydelser: uddannelse, arbejde, sygdomsbehandling, rent miljø og kulturoplevelser.
2. Der skal være en grundlæggende social tryghed, man kan regne med - hvis man mister sit job eller rammes af sygdom eller ulykke, og sikkerhedsnettet skal ikke bare være en økonomisk grundtryghed. Det skal være et afsæt til, at man kan komme ovenpå igen. Derfor hænger vor sociale tryghed snævert sammen

med rettigheder og pligter.

3. Velfærdssamfundet bygger på solidaritet og på princippet om solidarisk finansiering - hvor de, der tjener mest også yder mest. Sådan er det fortsat, sådan skal det forblive. Velfærdssamfundets grundlæggende tryghed må først og fremmest finansieres via skatterne - adgangen til sygdomsbehandling eller uddannelse skal ikke afgøres af pengepungens størrelse.

Det 20. århundredes projekt lykkedes! Vi fik - sammen med den myreflittige, danske befolkning - opbygget vort velfærdssamfund.

De socialdemokratiske værdier og velfærdssamfundets fundament har været levedygtigt i 100 år - vi vil kæmpe med alle vore kræfter og ideer for, at det også vil være fundamentet i det 21. århundrede.

Globaliseringen er over os, kapitalen fungerer efter andre præmisser og markedet er ved grundlæggende at forandre sig. Vi er på vej mod et videnssamfund, som har en enorm centrifugalkraft i sig.

Vi står i dag over for en lige så stor udfordring, som den Pio, Knudsen og Stauning stod over for: Vores projekt i det næste århundrede er fortsat at sikre og forny velfærdssamfundet i den nye verden. Hvis ikke vi formår det, bliver vort velfærdssamfund et "offer" for centrifugalkraften, hvor flere og flere smides af, og hvor kun de stærke, bedst uddannede, de velbærgede, dem der taler de mange sprog, vil kunne klare sig.

Et sådant samfund, er der nogle, der foretrækker. Det gør vi ikke.

Der har været talt meget om ideologernes død. Sådan vil Venstre nok også helst have det. Men sådan er det ikke. Ideologierne lever stadig. Ideerne er lyslevende. Vi vil ét, de borgerlige partier noget andet.

Den borgerlige - liberalistiske "model" - har vi jo set i praksis - i England og USA. Ronald Reagan og Margareth Thatcher førte en politik, der var baseret på, at dersom de fattige blev fattigere, ville de arbejde mere, og dersom de rige blev rigere, ville de skabe mere. Konsekvensen var en politik, der medførte enorme slumområder, førte samfundet tilbage, brød afgørende dele af det britiske velfærdssamfund ned, som Labour så stolt havde bygget op i efterkrigsårene.

Nu har vi set det i praksis: Vi har set konsekvenserne. Nyliberalismen vil have et selvstændigt borgerligt samfund uafhængigt af staten og offentlige myndigheder. Den nyliberalisme er markedsfundamentalistisk i den forstand, at den tror, at markedet er bedst egnet til at løse praktisk taget alle opgaver og problemer. Det hedder "minimalstatslogik" på dansk. Selvom den nu sælges til nedsat pris på bogantiquariater - har vi ikke glemt den.

Fordi vi har mærket konsekvenserne af den politik, er vi socialdemokrater.

2. Sådan ser her ud

Det skal kunne ses, at vi har været her, når vi siger farvel til dette århundrede.

Det kan det også!

Danmark er nu et foregangsland: I økonomi, i beskæftigelse, i miljø, i velfærd og i en mere retfærdig fordeling.

Det er ikke alene vores egen vurdering - det er også de uafhængige internationale eksperter vurdering. Vi har i dag en økonomi, der har fået topkarakter - 3 gange A - af de internationale institutioner. Danmarks økonomi lyser op, og der står A A A. Kan vi som parti få en bedre reklame ?

200.000 ekstra job og en ungdomsledighed, der næsten er helt væk.

En fordeling, der ikke er blevet ringere, men mere rimelig.

En velfærd, der er godt på vej:

- med flere i uddannelse, flere børn, der passes, milliardbeløb til sygehusene og

- modsat hvad mange tror: flere hænder i ældreplejen og flere ældreboliger.

Familiernes privatøkonomi har fået et gevaldigt løft på ikke mindre end 25 pct. Ser I jer omkring. Der er ingen tvivl - bedre boliger, nyere biler, rejser, computere, mobiltelefoner og meget andet er kommet til.

Er det godt nok? Det er i hvert fald bedre end de andre - og det mener de andre også.

Men allervigtigst: Det er ikke kun eliten, men størstedelen af befolkningen, der har fået andel i den ny fremgang.

Det er vigtigt for os - det er derfor, vi er socialdemokrater.

--oOo--

Men inden vi går i gang, synes jeg egentlig godt, vi socialdemokrater kan tillade os - på en dag som i dag - at være lidt stolte af, at vi igen er den drivende kraft i en af de mest fremgangsrige perioder i Danmarkshistorien.

Og inden vi iler videre med det næste store socialdemokratiske projekt, skal vi også et øjeblik huske - huske at resultaterne gennem 7 år ikke kom ved en tilfældighed, ikke kom af sig selv.

Resultaterne kom, fordi vi satte os klare mål. Fordi vi ville. Fordi folk gjorde en fantastisk indsats. Fordi fagbevægelsen og virksomhederne arbejdede med. Fordi vi alle sammen var på samme hold gennem de 7 år.

Men vi skal også huske, at vi er nået hertil, fordi vilje og handlekraft var tæt forbundet med vores ønske om at tænke og beslutte langsigtet.

I mit politiske liv står stadig erindringen om det Danmark, der nærmede sig afgrunden i 1982.

I min erindring står stadig det Danmark, der blev sat i stå med voldsomme stigninger i arbejdsløsheden i 1986 gennem en kartoffelkur - der kom for sent, der kom forkert, der kom for voldsomt.

Derfor skal der være orden i økonomien. Det er ikke et mål i sig selv - det er et middel til, at vi kan nå alt det, vi har sat os for.

Det er også derfor, vi er socialdemokrater.

Jeg ved jo, og I ved, hvem det går ud over, når økonomien ikke er i orden. Når

fordelingen ikke er i orden. Når stabiliteten ikke er i orden.

Her er vi ved noget fuldstændig afgørende. Et politisk parti, en politisk ledelse kan vælge at stå til, fordi det upopulært at gribe ind, eller at gribe ind før det er for sent og forebygge, selvom det er besværligt. Jeg har aldrig været i tvivl.

Forstår I, der er én ting, der er lige så klar for hver eneste socialdemokratiske tillidsmand og -kvinde - og for mig - det nemmeste ville være at lade være. At vende ryggen til det besværlige. At lukke øjnene for alle de udfordringer, der ligger foran os. Det ville være det nemmeste. Det kunne man måske også høste lidt bifald for undervejs, men det bliver så uendeligt kortvarigt og så uendeligt uansvarligt.

De svageste og de mange, der er kommet i arbejde, vil igen blive ramt!

Det vil jeg ikke. Det kan jeg ikke. Og det gør jeg ikke.

Jeg ser en direkte forpligtelse med de socialdemokratiske værdier, vi arbejder for - en direkte pligt til at gribe ind i tide. Det er en del af arbejdet med at passe godt på vores velfærdssamfund.

Alt sammen handler det om, at vi hele tiden er parat til at forny vores lovgivning, før udviklingen bestemmer selv. At vores svar er klare og politiske - socialdemokratiske - og dermed også solidariske.

Også her går skellet jo mellem os - og dem - de borgerlige liberalistiske partier med Venstre i spidsen.

På sin vis har de det nemmere end os: grundlæggende er Venstres svar jo, at der skal føres mindre og mindre politik. At mere og mere skal overlades til markeds kræfterne og mere og mere skal afpolitiseres.

Vores situation er fra start mere besværlig. Det var jo os, der opbyggede reglerne for at beskytte mennesker, for at sikre mennesker i Danmark, for at nå de mål, vi har sat os om lige muligheder og social tryghed. Det er derfor også os, der må lave om og forny - forny - forny - for at vi fortsat kan sikre velfærd.

Velfærdssamfundet er for dyrebart til at overlade til de andre. Det er også derfor, vi er socialdemokrater.

Vores Projekt - Socialdemokratiets projekt

Hvad er det så vi skal igang med nu? Vi skal i gang med at sikre, at de svageste og de bageste i vores samfund, som ikke havde troet, der var noget til dem, kan komme indenfor i samfundet igen.

Vi skal i gang med at udvikle et bæredygtigt samfundsprojekt, som vi alle er en del af og har ansvar for et projekt, der rækker videre end blot den miljømæssige side af sagen og den økonomiske side af sagen.

For hvad hjælper det, at vi beslutter os for - vor generation af politikere - af socialdemokrater - at aflevere et samfund til vore efterkommere med mindre pengegæld og mindre miljøgæld, hvis det er et samfund, der er mere i splid med sig selv. Hvis det er et samfund, hvor de bageste er faldet af i internationaliseringens vældige centrifugalkraft. Hvis det er et samfund, hvor nye danske og andengenerationsindvandrere ikke kan få beskæftigelse - hvis det er et samfund, hvor de sociale modsætninger er større, hvor ensomheden er større, hvor utrygheden er større.

For mig indebærer det socialdemokratiske projekt for det 21. århundrede også en ny harmoni - en bæredygtighed, der på en og samme tid omfatter mennesker, miljø og økonomi.

Men hvor begynder vi? Svaret er ved at respektere befolkningen, den enkelte, og fortælle dem, hvordan velfærdssamfundet ligger.

Vi skal simpelthen begynde med at tale lige ud med folk i Danmark om egne holdninger om større ansvar - give mennesker i Danmark noget at have ansvaret i. At ansvarsfølelsen og fællesskabsfølelsen er den samhørighed, der er afgørende for, at velfærdssamfundet Danmark også i fremtiden forbliver stærkt og solidarisk.

Den største forandring indadtil skal tackles på et socialdemokratisk og solidarisk værdigrundlag. Jeg taler om, at vi bliver flere ældre og færre yngre i de næste 5-10 år.

I de næste 5-10 år kan vi se, at hver gang to mennesker forlader arbejdsmarkedet

på grund af alder eller går på pension, så er der kun et menneske, der går ind på arbejdsmarkedet. Når det er sådan, at vi kan se, at 40 pct. af de offentligt ansatte i de næste 5-10 år forlader jobbet på grund af alder og pension, så har vi et problem, vi skal tale lige ud om:

Vi ved allesammen, at finansieringen af vores velfærd ikke kommer ud af den blå luft eller med posten. Den solidariske finansiering over skatten forudsætter, at folk er i arbejde - og tilstrækkelig mange er i arbejde. Ingen velfærd uden arbejde - og virkeligheden ingen arbejde uden velfærd.

Så enkelt er det - men så sætter den forandring med flere ældre og færre unge sagen på spidsen. Så risikerer vi at komme i en situation, hvor der ikke er hænder nok til at løfte velfærden - hvor der ikke er omsorgspersonale nok til at tage sig af vore ældre. Hvor der ikke er indtjening nok til at sikre, at det hele økonomisk hænger sammen.

Det risikerer vi - medmindre vi tager sagen i egen hånd - i Socialdemokratiets hånd - på et værdimæssigt klart grundlag.

Og det er nøjagtigt det, vi er i gang med. Den største trussel mod velfærdssamfundets nærmeste fremtid i det nye århundrede er, hvis vi lader være, hvis vi vender ryggen til, hvis vi fører "meningsmålingspolitik".

Den eneste vej frem er, at fortælle befolkningen, som det er: Det er derfor, vi taler om, at den 6. ferieuge, som - så sympatisk ønsket end kan være - ikke er klog, ikke er det helt rigtige at gøre i den nuværende fase af vores fælles samfundsudvikling.

Det er derfor, vi siger til de borgerlige partier: Der er ikke plads til skattenedsættelser - pengene skal være der, før man kan bruge dem.

Løsningen skal være ordentlig og solidarisk og passe til socialdemokratiets værdigrundlag.

Vi skal sikre og forny for at forbedre, men vi skal gøre det i overensstemmelse med vores egen socialdemokratiske identitet.

Og det er præcis det, vi nu lægger op til: I de kommende år skal vi samle os om at

få tingene til at gå op ved at gøre 3 ting - og fastholde de 3 ting:

- Gælden skal ned, og de sparede renter kan finansiere en meget afgørende del af de

stigende udgifter til vore ældre i samfundet. Derfor siger vi nej, når Venstre vil bruge de sparede rentepenge til at sætte skatten ned - gælden skal ned. Det er det første.

- Flere hænder skal i arbejde. Derfor skal vores seniorpolitik udvikles, så mennesker får

mulighed for at blive lidt længere på arbejdsmarkedet - for hvorfor skal vi egentlig alle

sammen gå på pension i samme alder. Det er også tankegangen bagved vores efter-

lønsændringer. Har I tænkt på, at hver gang en ingeniør bliver 1 år længere på arbejdsmarkedet, så kan vi finansiere 8 hofteoperationer!

Det er også derfor, vi taler om det rummelige arbejdsmarked, hvor mange mange mennesker, der måske ikke har fuld erhvervsevne kan komme i arbejde og gøre en indsats. Det er derfor, vi taler om, at alle unge skal have en uddannelse og kunne komme ud på arbejdsmarkedet.

Den samlede arbejdsindsats skal blive større - på vores vej. Det er det næste, vi skal gøre.

- Det tredje vi skal gøre, det er at sætte fuld fart på fornyelsen og på forbedringen af den offentlige sektor. At styrke kvaliteten dag for dag. At opnå bedre service.

Nu som før gælder, at den afgørende kerne i vores velfærdssamfund er, at der altid er en social tryghed for mennesker i vores samfund - at der altid er en indsats for de svageste, som har brug for omsorg, som ikke er i stand til at klare sig selv.

At vores samfunds værdi netop måles dér - måden vi tager os af hinanden på - og specielt måden vi tager os af samfundets yderste på. Det er uden for diskussion - det har stadig den højeste prioritet.

Og læg mærke til grundtonen. Læg mærke til, at gensidig respekt og omsorg ikke er ensbetydende med at betragte de fleste i vort land som svage mennesker. Ingen mennesker bryder sig om at blive talt ned til. Alle ønsker at have sin værdighed. Jeg er f.eks. langt fra sikker på, at de fysisk handicappede her i landet allesammen ønsker at blive betragtet som et socialt tilfælde, jeg er sikker på, at de ikke ønsker det. Fysisk handicappede mennesker vil behandles med respekt og naturligvis omsorg og rettigheder til at blive behandlet ordentligt, men det er da ikke ensbetydende med, at det er et socialt tilfælde, vi taler om.

De insisterer også på at påtage sig et socialt ansvar. Det skal vi forstå - og dermed også forstå, at dér ligger vejen til solidaritet.

Vi har investeret ganske meget for sindslidende i de 7 år, vi har haft regeringsansvaret. Forældre til sindslidende oplever ikke desto mindre stadigvæk, at der er situationer, hvor der ikke er noget bofællesskab for deres søn eller datter, når hun bliver udskrevet - men kun et værelse uden kontaktperson og fællesskab.

Det er blevet langt bedre, men der er stadig meget at gøre.

Og der er stadig familier, som oplever, at de må vente for længe, inden deres gamle mor kan komme på plejehjem.

Hele den offentlige sektors indsats er virkeligheden en grundlæggende debat om, hvorvidt vi fortsat skal bygge vores samfund på solidarisk velfærd eller ej. Jeg er ikke i tvivl: Det skal vi.

Det er derfor, at vi er socialdemokrater.

I dag betaler vi vores skat - også for plejehjem, som vi forhåbentlig ikke selv får brug for de næste 25 år. Vi betaler for sygehusvæsenet, som vi gør alt for at undgå at blive patient i - med større eller mindre held. Vi betaler til skoler, selvom vi ikke selv nødvendigvis har børn, der skal gå i skole. Det gør vi, fordi et samfund skal bygge på solidaritet.

Derfor vil Socialdemokratiet kæmpe indædt for et velfærdssamfund, hvor det heller ikke i fremtiden er den private pengepung, der afgør menneskers mulighed for ordentlig sygdomsbehandling, for uddannelse, for børnepasning, for hjemmehjælp.

Vi vil bekæmpe idéer om asociale brugerbetalingsordninger oven i høje skatter. Hvad enten de præsenteres direkte eller indirekte.

Der kan være velbegrundede justeringer i form af egenbetaling - men den grundlæggende betingelse for os er, at det ikke vender den tunge ende nedad. Jeg tænker eksempelvis på - at det vil være meget rimeligt, at velhavende ældre i folkepensionsalderen betaler for deres rengøring. For ad den vej får vi simpelthen mulighed for bedre at tilgodese dem, som ikke har noget ved siden af folkepensionen og ATP. Det er nøjagtig den samme tankegang, der ligger bag vores ændringer i boligsikringsordningen og de andre ændringer i reglerne for vores velfærdssamfund, som vi har foretaget gennem de 7 år.

Der kan også være direkte og indirekte tilskud til virksomheder, der med tiden bør overgå til egenbetaling.

Vi skal bære os klogt og bevidst ad i vort arbejde for at forny og forbedre vores offentlige sektor i disse år.

Kommunerne og amterne gør en kæmpeindsats for netop at højne kvaliteten i den offentlige sektor.

Jeg er sikker på, at de mange tusinde socialdemokratiske folkevalgte i de kommunale råd har de bedste forudsætninger for at finde frem til de lokale løsninger, der tjener netop egnen og borgerne bedst.

Vi skal lære af den bedste praksis med hensyn til ledelse, kompetenceudvikling, brug af ny teknik, uddannelse. Vi har faktisk netop afsluttet en af de bedste overenskomstaftaler i stat og kommuner, som giver langt bedre muligheder for uddannelse og efteruddannelse af medarbejdere.

På de store og vigtige serviceområder som uddannelse, sygehuse, børnepasning og ældreomsorg er det allermest fornødne, at der inden for rimelige korte frister

kan leveres en service af god kvalitet. Det er præcis, hvad vi i samarbejde med kommuner og amter om skal kaste en hovedkraft ind for.

I hele diskussionen om valgmuligheder og det, det liberalistiske Venstre kalder det frie valg, skal vi være klare og entydige. Det hører med til et moderne velfærdssamfund at skabe reelle valgmuligheder for borgerne. Jeg understreger af reelle valgmuligheder. I kraft af en lang tradition har vi haft valgmulighed mellem folkeskole og friskole. Vi har i de seneste år indført frit sygehusvalg i den offentlige sektor i Danmark. Nu skal valgmulighederne gøres reelle ved, at den enkelte borger får information og kan sammenligne.

Derfor har vi aftalt med kommunerne, at det vil være en god idé, at kommunerne indbyrdes aftaler valgmuligheder på tværs af kommunegrænser fx med hensyn til børnepasning - hvor det ligger tættest på arbejdsplads eller hjem.

Men det er lige så vigtigt for mig i dag at understrege, at de reelle valgmuligheder, vi taler om, ikke forringer servicen for de svagere grupper i vores samfund, der ikke har mulighed for at udnytte valgene.

For os skal reelle valgmuligheder aldrig være forbeholdt dem, der har råd.

Derfor gør vi det klart: Vi er ikke med på Venstres såkaldte frit-valg-modeller - det indebærer jo opbygning af parallelt sygehusvæsen med kolossale ekstra omkostninger - medmindre man blot flytter læger, sygeplejersker og øvrigt personale. Det kommer der ikke bedre service ud af - det kommer der større ulighed og skævhed ud af.

Det vil vi ikke. Det er usolidarisk. Det betyder, at pengepungen afgør, hvornår man bliver behandlet. Det vil vi ikke acceptere - det er også derfor, vi er socialdemokrater.

Sygehusene i Danmark er bedre end deres rygte. Ny teknik gør, at man er i stand til at behandle langt flere patienter for langt flere sygdomme end for få år siden. Det gør man også - der er stadig meget at gøre i ledelse, i samarbejde, i specialiseren, i fordeling af ressourcer mellem akutfunktion, kirurgi og medicinsk behandling. Der er stadig mere at gøre i samarbejde mellem kommuner og amter.

Og i ældreomsorgen er vi tilhænger af reelle valgmuligheder uden forringet service eller skæv finansiering.

Når det gælder børnene, har jeg allerede nævnt som et eksempel tanken om kommuneaftaler på tværs af kommunegrænser, mulighederne for en begrænset forhøjelse af forældrebetaling mod børnepasningsgaranti. Og hvorfor ikke også mulighederne for tilkøbsydelse i form af vask af tøj eller lignende til gavn for forældre, når børn bringes eller hentes i daginstitutionen.

Alt det handler om en moderne fornyet service i den offentlige sektor, som indebærer stadig større kvalitet for de samme ressourcer gennem klogskab i ledelse og samarbejde mellem personalegrupper og nytænkning i måden at gøre tingene på.

Hos Venstre lægger man op til at gå en anden vej.

Barnet skal følge pengene. De ældre skal følge pengene. De syge skal følge pengene.

Det sagde de i hvert fald i sidste uges finanslovsdebat. Jeg går ud fra, at det også gælder i dag. Jeg betragter det som en markedsbestemt afpolitisering - en fralæggelse af ansvaret - og i virkeligheden en usund samfundsøkonomisk udvikling.

Når Venstre foreslår en tilskudsordning på 85 pct. af udgifterne til sygehuset for behandling, hvis man går til et privat sygehus, er det i virkeligheden brugerbetaling ad bagdøren, så det klodser. Det betyder jo i praksis, at man selv skal lægge de sidste 15 pct. oveni - og hvem har mest råd til det? Gæt kun 1 gang.

Jeg har spurgt i Sundhedsstyrelsen, hvad det koster - for 1 stk. by pass operation at erlægge i egenbetaling: 22.588 kr., hvis man vælger et privathospital.

For 1 stk. hofte- og lårknogleoperation - 12.412 kr. i egenbetaling.

For 1 stk. knæoperation - 15.164 kr. i egenbetaling.

For 1 stk. lungetransplantation - 97.591 kr. i egenbetaling.

Værsgod - jeg er ikke i tvivl om, hvad konsekvensen bliver. Det bliver en forringelse af den samlede sygehusservice i den offentlige sektor. Det bliver en fordyrelse. Det bliver en ekstra omkostning og dermed en dårlig brug af vore ressourcer. Vi har jo i forvejen vældigt behov for at uddanne langt flere læger og sygeplejersker - og dem, der er mest slidt, de lavestlønnede, dem med arbejdsskaderne, som har brug for en ligeværdig sygehusbehandling - de kommer med sikkerhed bagest i køen.

Den kan Venstre muligvis sælge i USA. Men Danmark er altså ikke USA. Og Socialdemokratiet vil ganske enkelt ikke være med til sådan noget. Netop derfor er vi socialdemokrater.

Valgmuligheder skal være reelle, uanset man er ovenpå eller bagest i samfundet. Vi vil ikke være med til en udvikling, hvor det kommer an på pengepungens tykkelse, hvilken service samfundet kan levere. Så enkelt er det.

Venstres tanker om, at børnene skal følge pengene er ikke mindre usympatisk. Det betyder jo, at kvinderne i realiteten presses tilbage til kødgyderne, og dem der kunne tænke sig at gå ud på arbejdsmarkedet må til at betale dobbelt - dels det tilskud man går glip af, dels den takst der skal betales, når barnet skal passes. Det er en bombe under ligestillingen - det er det modsatte af, hvad vi har behov for, nemlig at flest mulige hænder er i arbejde - og dermed et bidrag til at bringe samfundet ud af balancen.

Som kongressen kan se: Påstanden om, at ideologierne er døde har intet på sig - de er nok lige så lyslevende som i slutningen af forrige århundrede.

Jeg føler også efter denne sommer, at det er blevet alt for nemt at fiske i politiske vande, uden at det koster dem en krone i oppositionen. Det er blevet for nemt at stille mange forslag uden at anvise finansieringen af dem. Det er også en besked til partierne her til finanslovsforhandlingerne senere på året: hver gang I foreslår nye udgiftsposter, så kom venligst og fortæl os, hvor pengene skal komme fra - eller hvordan der iøvrigt skal skaffes dækning.

Apropos sygdomsbehandling: jeg tror mange danskere har følt her i sommer, at der var noget, der gik helt galt i debatten. Folk må rive sig i håret og sige til sig selv: Er de nu gået helt fra snøvsen derinde. Man kunne nemt få det indtryk, at dem der ryger for meget og dem, der vejer for meget - om bag i køen. Jeg siger

bare, at uanset om man ryger 10, 20 eller 30 cigaretter, eller uanset om man vejer 10, 20 eller 30 kg for meget, så har man ret til den samme behandling på sygehuset på lige fod med andre.

Sådan må det være. Det kan ikke være anderledes. Jeg siger det mere for god ordens skyld, så vi ikke misforstår hinanden. Her står jeg ! Her står vi ! Her står Socialdemokratiet.

Det er vigtigt, at vi bryder en af de nye uligheder i samfundet - at der er en direkte sammenhæng mellem mennesker, der har et lavtlønnet job, dårligt arbejdsmiljø og en livsstil, der belaster helbredet.

Det skal vi gøre noget ved - en systematisk indsats i folkesundhedsoplysningen målrettet og respektfyldt.

Og en massiv indsats for et bedre arbejdsmiljø i de kommende år. Vi er nødt til at se nøje på, hvordan virksomheder, der gør det godt med hensyn til arbejdsmiljøet, kan motiveres økonomisk - og virksomheder, der gør det dårligt og uacceptabelt - møder økonomiske konsekvenser. Vi kan ikke være andet bekendt.

Vi må også have modet til at se på aktiveringen hos nogle af vore over 50-årige - hos de mest langvarigt arbejdsløse. Gør vi det på en rigtig måde - kan vi finde andre mere direkte veje tilbage til arbejdsmarkedet. Vi er nødt til at erkende, at der er grupper af arbejdsløse, for hvem et aktiveringstilbud af traditionel karakter eller en uddannelsesvej ikke er et realistisk svar.

Jubeloptimisterne siger, at problemet løses af sig selv, hvis bare vi sætter fuld damp på uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikken. Mørkemændene siger, at den teknologiske udvikling og globalisering betyder, at de er tabt.

Ingen af dem har ret. Sandheden ligger heller ikke et sted midt imellem. Det er afgørende at fastholde samfundets ansvar ved at påvirke og stille krav både til markedsøkonomien og til ansvaret hos hver af os.

På godt dansk er det seneste eksempel regeringens pulje til at sikre, at en gruppe langtidsledige over 50 årige kan opnå beskæftigelse i kommunerne med et betydeligt tilskud og dermed en stærk motivation for kommunerne til at udvide

deres service fx på social- og sundhedsområdet - samtidig med at de langtidsledige får et reelt job som alternativ til en aktivering.

Vi er jo kommet i en situation, hvor samfundet ikke står med det problem, at det er et økonomisk problem at sikre en rimelig forsørgelse af de mennesker, der ikke er 100 pct. effektive. Det er først og fremmest en menneskelig og beskæftigelsesmæssig hovedopgave, jeg taler om. Der er brug for de mennesker nu af hensyn til samfundets fremtid.

Afgørende er, at de bageste i køen ikke sikres job, blot fordi vi snakker om det - det kræver handling bag ordene, og her er netop den afsatte pulje til beskæftigelse af ledige over 50 i kommunerne et vigtigt skridt.

Jeg appellerer indtrængende til kommunerne om at bruge ordningen - til gavn for kommunerne selv og ikke mindst de ledige.

Volden

Angst for fysisk vold er noget af det værste et demokratisk samfund kan komme ud for.

Jeg oplever desværre, at folk kommer hen til mig og siger, at de er bange for at gå på gaden i visse byer. Det er rigtigt, at statistikken viser, at der ikke er kommet mere vold i samfundet i de senere år. Men titusinde anmeldte voldstilfælde om året er titusinde for mange!

Gennem medierne kommer volden direkte ind i vores stuer - det skræmmer os!

Normerne er i skred, selv om vi ikke kan læse det direkte ud af statistikken. Vores retsfølelse krænkes, når vi er vidne til åbenlyse overtrædelser af loven. Vi skal gå imod forråelsen af vort samfund. Vi vil ikke acceptere vold og kriminalitet som løsning på noget som helst - det er et sygt samfund, der gør det. Det er vores ikke.

Vi har tidligere i historien i masser af lande inklusive vort eget, set hvad det fører til. Derfor er der ingen vej udenom - vi sætter bekæmpelse af kriminalitet højt på dagsordenen - nu her ved indgangen til det 21. århundrede.

Og vi vil sætte konsekvent ind via tre veje: konsekvens overfor forbryderne, bedre forebyggelse, en langt bedre omsorg over for ofrene.

Hvad der ikke er gået op for de borgelige partier er for længst gået op for Socialdemokratiet: Forstår vi ikke årsagen til vold, forbliver volden i vort samfund. Vi vil den vold til livs. Derfor har vi prompte sat ind over for den hårde kerne i Odense. Det vil vi også gøre andre steder i landet, hvor der forekommer grove voldshandlinger. Men vi vil også sikre os, at den grove vold ikke går i arv - derfor vil vi styrke det præventive arbejde - SSP - samarbejdet mellem skole, socialomsorg og politi. Det er socialdemokratisk retspolitik - og det forbliver socialdemokratisk retspolitik - det er derfor, vi er socialdemokrater.

Vi skal være lige så konsekvente overfor volden som overfor dens årsag. Lov og orden må gælde alle i dette land. Det er nu, vi skal fastholde vore holdninger og skærpe indsatsen overfor disse grupper - inden det for alvor får fodfæste.

Vi skal forebygge og skabe tryghed for borgerne. Men målet er også at politiet får mulighed for at pågribe voldsmændene, hvis de begår kriminalitet. Det skal standses og voldshandlingerne skal væk. For er de først væk fra gaden kan vi sætte ind med den forebyggende behandling og nødvendige indsats overfor den - i virkeligheden ikke-voldelige - store gruppe af rodløse unge.

Vi ved, det kan lade sig gøre. Alt er ikke løst i København, på Nørrebro, i Århus eller Aalborg. Men en indsats i samarbejde med forældre og lokalsamfund har virket.

Derfor er det jeg siger: Vi vil ikke tolerere tilstande i vore byer a la det vi har set i Odense. Men lige så vigtigt er det, at vi samtidig med den stærkere politiindsats er bevidste om, at politi ikke gør det alene. Situationen i Odense er akut, derfor har vi handlet hurtigt.

Men vi skal ikke glemme, at gadevold og kriminalitet kræver en langsigtet indsats. Det har vi faktisk også gjort - i regeringens initiativer fra 1994 og 1997 er det en bærende tankegang, at der ikke kun sættes på hårdere straffe og mere politi, men også på sociale initiativer og en bedre bistand til voldens ofre.

Hjørnesteenene er konsekvens, forebyggelse og ansvarlighed.

- Vi har sat den forebyggende indsats højt. Vi har oprettet nye behandlingspladser og indført nye behandlingsmetoder. Vi har støttet den opsøgende indsats på gadeplan og indført faste kontaktpersoner.
- Hurtig sagsbehandlingstid for både politi, anklagemyndighed og kriminalforsorg har fået høj prioritet. Det er vigtigt for retsfølelsen, men det er også vigtigt, at de, der overtræder loven hurtigt mærker konsekvenserne af at begå kriminalitet.
- Vi har skærpet straffen for den gentagne og helt grove vold. Og det har sat sig spor. Senest har en højesteretsdom fornylig fastslået, at man skal dømme væsentligt hårdere i de groveste voldssager. Det skal domstolene rette sig efter.

Vi skal i forbindelse med et kommende politiforlig forhandle en ny flerårig aftale. Det er ikke i dag tiden og stedet at gå i detaljer, men der skal ikke være tvivl om, at Socialdemokratiet ønsker et politi, der er stærkt og moderne nok til at møde tidens udfordringer og krav.

Nu siger jeg det én gang for alle - det har ikke været sympatisk at se de borgerlige partier konkurrere om at fiske stemmer på diskussionen om, hvem der kan byde højeste. Vi tager alle afstand fra volden, og vi er alle indstillet fuldt og helt på at sætte ind. Lad os nu samles om løsninger.

De mange, mange indvandrere, som ikke er kriminelle lægger heller ikke skjul på, at den største trussel mod integrationsarbejdet, er den forfærdelige vold. Det gælder cykelsmeden fra Mellemøsten på fjernsynet, som siger: de ødelægger det for os. Det gælder jordbæravleren fra Bosnien, som taler om, at Danmark er et godt land at arbejde i. Det gælder grønthandleren fra Tyrkiet, der også ønsker at gøre en indsats.

Lad os gøre os klart, at vi taler om en lille voldelig gruppe, vi skal beskytte samfundet imod, men lad det ikke bringe os på forkert spor, når det gælder indsatsen for at sikre en ordentlig integration af 2. generationsindvandrere. Må jeg minde om, at arbejdsløsheden blandt de unge 2. generationsindvandrere er tæt på 50% - det er ganske enkelt for dårligt.

Derfor har jeg også sat på dagsordenen ved de kommende 3-partsforhandlinger med arbejdsmarkedets parter, at vi må gøre en alvorlig anstrengelse for at skaffe

de unge et stykke arbejde. Det er den eneste vej til at sikre selvværd, fredelighed og respektfuld funktion i vort land.

Der er et andet aspekt, der heller ikke er i orden endnu: Det er de mange unge kvinder, som pålægges tvangsægteskaber af deres forældre - ofte med fætre eller andre slægtninge. Det er virkelig et alvorligt problem, som har knust mange unge kvinders liv og skæbne. Det er uacceptabelt i det moderne danske samfund. Vi må simpelthen forstærke indsatsen for at forhindre tvangsægteskaber i vort land - ellers medvirker vi til en selvforstærkende udvikling, som er menneskeligt nedbrydende.

Der er ikke tvivl om, at vi i Danmark har Verdens bedste integrationslovgivning - men der er mennesker, der er faldet igennem, før lovgivningen trådte i kraft. Det er dem, vi nu skal sætte ind overfor. Jeg har derfor bedt justitsministeren, socialministeren og indenrigsministeren om at arbejde hurtigt med uformningen af en handlingsplan, der forstærker indsatsen på alle de felter, jeg her har været inde på.

Ved siden af det skal vi selvsagt også effektivt sætte ind over for den illegale arbejdskraft, som også er helt uacceptabel. Den danske model forudsætter ordnede forhold på arbejdsmarkedet. Det er alt for billigt for arbejdsgivere at slippe af sted med beskæftigelse af illegal arbejdskraft. Derfor vil justitsministeren og indenrigsministeren på lovprogrammet for efteråret stramme konsekvenserne og straf for virksomheder, der beskæftiger illegal arbejdskraft. Uanset hvor man kommer fra, skal man naturligvis arbejde efter ordnede forhold her i landet på linie med alle andre.

Det er derfor, vi er socialdemokrater.

Kriminalitet har også en økonomisk side. Det taler man ganske vist aldrig om fra borgerlig side, men det gør vi.

Vi har set det i adskillige sager: Hafnia-sagen, Nordisk Fjer, masser af selvskabstømningssager - i de senere år er flere af dem blevet afdækket, men der er brug for at vi strammer lovgivningen på dette område, så det har mere mærkbare konsekvenser, når økonomisk kriminalitet slår ud her i landet. Det rammer jo oftest mange arbejdspladser og uskyldige mennesker, og det er i enhver forstand uacceptabelt, usolidarisk og derfor fremmed i vores samfund.

Kan vi ikke gøre det lidt bedre?

De ord faldt i min nytårstale for et par år siden. Det har jeg fået en del kritik for. Det har lært mig at hvis tingene ikke siges i den første sætning, så glemmes de. For hvem er vi egentlig? Jeg lagde ikke skjul på, at det faktisk ikke kun er staten - det er også arbejdsgiverne, det er også lønmodtagerne, det er den enkelte arbejdsplads og den enkelte familie. Det er far og mor i deres eget tilvalg og fravalg også må stille sig det spørgsmål.

Jeg tænker på debatten om vores børns fremtid i det moderne stressede samfund.

Hvis det projekt skal lykkes, skal vi alle arbejde sammen: regering og Folketing, kommunerne med fleksible åbningstider for service og daginstitutioner, arbejdsmarkedets parter og tillidsfolk, overenskomster, virksomhederne med ferieplanlægning og mødetider, der tager hensyn til familien.

Vi vil her i efteråret fremlægge forslag til en opblødning af børnepasningsorloven - så den passer bedre ind i det moderne familiemønster - inden for de økonomiske rammer vi nu en gang kan klare.

Det er et bidrag, som skal følges op af bidrag fra de andre grupper, jeg nævner her. Vi er os alle. Hvis vi reduceres til staten alene, når vi ikke de mål, vi har sat os for.

Det gælder i børnepasnings- og børnepolitikfeltet, men det gælder i virkeligheden også på alle andre områder.

Kan vi ikke sammen gøre det lidt bedre?

Hvis vi helt konsekvent i det 21. århundrede omfatter os alle - grupperne i samfundet og deres ansvar på klare værdier - så har vi genetableret en sammenhængskraft, som dette samfund har så hårdt brug for.

Det kræver åbenhed i vores diskussioner, det kræver klarhed i retningerne for samfundet - det kræver en revitalisering af rettigheder og pligter. Mange mennesker er i dag stærkt bevidste om, hvad de har ret til - men pligterne? De

har en tendens til at drukne i den selvtilstrækkelighed, der kan opstå, når man ikke mangler noget og kan svare enhver sit sådan rent økonomisk.

Folk kan og vil mere selv, og det er også i orden - vi skal bare lære at samtidig med, at folk i stadig højere grad har brug for rammer, hvori de kan skabe eget liv - fremfor at få et livsindhold udleveret i form af en check fra kasse 4 - så er der brug for fællesskaberne.

Derfor skal vi genfinde rettigheder og pligter - derfor skal vi genfinde ansvarsfølelsen og fællesskabet.

Taber vi den, taber vi solidariteten, så taber vi samfundets sammenhængskraft. For hvad så med de mest sårbare i vort samfund? Hvem føler et fællesskab med de arbejdsløse? De svage ældre, de marginaliserede, de hjemløse, narkomanerne. Og hvad med de forpligtelser, vi har over for folk i den 3. verden? Hvis enhver er sig selv nok, hvis det bliver mig selv, mig selv, mig selv, så kan hverken de kommende generationers interesser, miljøgælden, det offentlige gældsstiftelse, eller sammenhængen, den sociale og menneskelige i vort samfund sikres.

Derfor skal vi arbejde intenst i vort parti for at være frontløbere for at genfinde ansvarsfølelsen i vort samfund. Skabe overskud til at folk ikke er sig selv nok. Genskabe det sociale netværk.

Vi må stå i spidsen for en genfødsel af det personlige og gensidige ansvar.

Vi må give den solidariske velfærd ny livskraft - vi må være åbne og ærlige og sige til mennesker i Danmark: Der må vælges fra, og der må vælges til - der må prioriteres. I kan ikke få det hele på én gang.

I kender det jo godt selv. Der er ting, der må vente til i morgen, og ting, der har større betydning i vores dagligdag, der må gennemføres i dag.

Gør vi det, og fastholder vi den ny fællesskabsfølelses drivkraft, så vil velfærdssamfundet også være det bærende i det 21. århundrede.

Så vil det også være lettere for folk at finde vej. For os er der kun to veje - vores vej og den liberalistiske vej. Der er ikke nogen 3. vej. Vi har ikke noget, vi skal have gjort op med. Jeg skal ikke gøre mig til overdommer over for de lande, der

taler om en 3. vej - de har været igennem en anden periode end vi i Danmark. Det er helt andre samfund, der står overfor opgaver, vi har løst og lagt bag os.

Vi fastholder værdier, der rækker ud over dét, markedet kan levere og diktere.

Vi fastholder en aktiv kulturpolitik, vi fastholder, at medarbejdere i den moderne virksomhed og et samfund i en international verden, vil kunne fungere bedre, hvis ansvar og deltagelse bliver hverdag på alle niveauer.

Hvis hjertet kort sagt er med.

Men det - markeds-meningsmålings-samfund - som Venstre tilsyneladende satser på, det er for usympatisk og for kortsigtet - så er der ikke noget, der holder sammen på samfundet længere. Så smuldrer sammenhængskraften - så er der fuld turbo på centrifugalkraften med masser af mennesker, der falder af i svinget. Det går muligvis i USA, men det går ikke i Danmark.

Den internationale scene

Indadtil skal vi give Danmark en god start i det 21. århundrede og bygge vor samfundspolitik på en stabil udvikling til gavn for hele befolkningen, hvor vi deler ansvar for hinandens færd og bygger på et fællesskab, der giver os den frihed, vi ønsker uden at skade vores fællesskab.

Sådan er det også udadtil.

Det skal ikke være pengene, der bestemmer, men mennesker og folkevalgte. Derfor skal vi være med, hvor der træffes politiske beslutninger og sætte vores præg.

Min påstand er, at det 21. århundredes internationale scene er socialdemokratiets.

I vort lands opbygning vil vi ruste folk til forandringer i Danmark. Sikre, at den, der har brug for samfundets opbakning og omsorg ikke svigtes og samtidig sikre, at unge mennesker kan klare sig, dygtiggøre sig i udlandet, blive inspireret og arbejde der, før man kommer tilbage igen. Og omvendt åbner for udenlandske studerende og forskere, der kan komme til Danmark og bidrage i

opbygningen af nye netværk, forskning og udvikling og opbygning af nye virksomheder.

Vort danske erhvervsliv vil bidrage til at internationalisere sig yderligere med produktudvikling og avanceret forskningssamarbejde med universiteter og læreanstalter.

Informationsteknologien og det digitale Danmark står på dagsordenen - det er vores opgave at sikre, at den nye informationsteknologi ikke deler samfundet op, men samler samfundet. At anvendelsen af moderne avanceret datateknologi i den offentlige sektor bidrager til kvalitetsløft og til bedre brug af vore ressourcer.

Det er vores opgave at sikre, at dygtiggørelse af lønmodtagerne i Danmark også i det 21. århundrede er vores hovedkonkurrencekraft. Dette land byggede jo ikke på rigdomme i undergrunden, men netop på dygtiggørelse og uddannelse af mennesker, der kunne sikre hurtig omsætning af ny viden i praktisk produktion. Avanceret produktudvikling og varer af høj kvalitet, der dannede grundlaget for værditilvækst i velfærdssamfundets opbygning og fornyede beskæftigelsesudviklingen.

Internationalt har markedskræfterne foldet sig ud meget længe. Konsekvenserne er mere og mere synlige. Formuen til verdens 15 rigeste personer overstiger det samlede bruttonationalprodukt for hele Afrika syd for Sahara.

En del af verdens fattige stater er blevet fattigere og ikke rigere. Afstanden i forhold til vor del af verden er blevet større.

De 23 største selskaber i verden kontrollerer 70 pct. af verdenshandlen. Som man kan se, er det ikke just åbenhed, mangfoldighed og demokrati - men markedskræfter og koncentrationen af magt og ejerskab, der præger.

Derfor er det jeg siger: På en måde hænger velfærdssamfundets fremtid også direkte sammen med vore anstrengelser for at nyforme og revitalisere et socialdemokratisk politisk samarbejde på den internationale scene - globalt og ikke mindst på europæisk plan.

Vi har aldrig nøjedes med at synge om internationale i vort parti - vi har set det

fra starten. Af og til har vi været i tvivl, men det er der ingen grund til at være mere.

Det globale videnssamfund er Socialdemokratiets arena i det internationale århundrede.

Det har længe stået klart for mig, at en økonomisk politik, som virker globalt, og som tager hensyn til sociale og politiske mål, forudsætter et samarbejde, der er kraftfuldt og forpligtende på tværs af grænserne.

I dag træffes afgørende beslutninger på vegne af verdenssamfundet af få mægtige enkeltpersoner, som rådfører sig alt for ofte med hinanden i lukkede rum. Nationalstaterne begrænses - skal vi genindføre demokratiet over grænserne, forudsætter det opbygningen af forpligtende regionale samarbejder. Det er i det lys, jeg ser det europæiske samarbejde.

EU har gennem mange år udviklet et europæisk helt særligt grænseoverskridende samarbejde, der er forpligtende, og som efter min opfattelse i sig har et politisk potentiale, som vi i Socialdemokratiet bør deltage fuldt og helt i.

Hvis vi som udgangspunkt i det 21. århundrede har, at globaliseringen er en realitet, der med sig bringer både fordele og ulemper - så er det også lettere for os at træffe beslutninger om vor rette placering.

Vi må praktisere overnationale politiske samarbejder, hvis vi skal nå vore mål og undgå at blive kasterbold mellem internationale økonomiske kræfter, der ikke er undergivet demokratisk politisk kontrol.

En socialdemokratisk politik i den globaliserede verden må på den ene side som sigtemål have at decentralisere og delegere beslutninger. På den anden side må den økonomiske og finansielle magt, som allerede udfoldes internationalt, bringes ind i en politisk varme, så finanskriser og spekulation, der kan ryste enkeltlandes valutaer ikke længere lægger sig på tværs af samfundenes bestræbelser for at sikre en stabil fremgang for den brede befolkning.

Med andre ord: Virkeliggørelsen af Socialdemokratiets idealer og værdier kræver indflydelse i internationale organisationer, kræver solidaritet med den 3. verden

og opmærksom perspektivering af indsats fra Verdensbank til FN til Europa og EU.

De nationale spørgsmål er fortsat afgørende vigtige for Socialdemokratiets politik og arbejde for at skabe et bedre liv for stadig flere. Men jeg kan ikke se det muligt at føre en konsekvent socialdemokratisk politik, uden at man også har et globalt perspektiv på det politiske arbejde. Det næste store projekt er global udligning, en global fordelingspolitik og et stabilt internationalt økonomisk samarbejde.

Det er i det lys, vi skal se Danmarks u-landsbistand, som jeg er stolt af, at vi har fastholdt og videreudviklet i vores 7-årige politiske arbejde.

Her må jeg ufortøvet anerkende Det konservative Folkepartis klare meldinger om, hvor de står.

Gennem 7 år er danskernes privatøkonomi vokset med 25%. Nu foreslår Det konservative Folkeparti skattelettelser for de mest velbeslæede, finansieret via besparelser på u-landshjælpen. Det er klar tale: de fattigste folk skal finansiere de bedrestillede her i landet oveni de 25%, der allerede er en realitet. Det er klar tale, men det er usympatisk. Det er usolidarisk, og det er usolidarisk. Det er ikke os - det er også derfor, vi er socialdemokrater.

En af mine ambitioner i det globale videnssamfund er at arbejde for rettigheder og pligter.

Gennem lang lang tid har vi udelukkende talt om rettigheder og pligter for mennesker, der har det hårdest, for den enlige mor på bistand, for den langtidsarbejdsløse. Rettigheder og pligter må udfoldes til at omfatte hele samfundet. Det sociale ansvar i vore virksomheder, den uddannelsesmæssige langtidsplanlægning for medarbejderne.

Rettigheder og pligter må omfatte de finansielle institutioner, alle grupper af samfundet.

Jeg tror, folk forventer det i fremtidens velfærdssamfund. Det danske folk er jo ikke en stamme med fordomme og lukkede ritualer.

Euroen kommer

Når økonomien internationalt set bliver mere og mere rå, og spekulationspenge kan gå over grænser hurtigere, end vi kan følge med, ryster det virksomheder og nationer, så bliver vi også nødt til, sammen med andre lande, at beskytte os.

Jeg har derfor ikke lagt skjul på, hvor jeg står, når det gælder Danmarks fremtidige forhold til den fælles mønt Euroen. Jeg mener, vi skal sige ja til at gå sammen med de andre lande om Euroen - i egen interesse og i vores fælles interesse.

Euroen kommer, det er en kendsgerning. De 11 andre EU-lande med næsten 300 mio. indbyggere indfører i år 2002 den fælles mønt. Det er også en kendsgerning, at vi er dybt forbundet med de lande - for halvdelen af vores eksport går til Euro-området og halvdelen af vores import kommer derfra.

Hvad skal vi gøre, når de indfører Euroen? Det er det, der skal tages stilling til.

Hidtil har vi sagt, at vi ikke ønsker at være med. Vi har vores forbehold, og dem respekterer vi fuldt ud. Det er danskernes og deres alene. De kan kun ændres af den danske befolkning ved en folkeafstemning.

Men nu er tiden også kommet til, at vi er ærlige overfor hinanden og siger fra og til med de argumenter, vi nu sagligt og dokumentarisk kan fremlægge for vores synspunkt.

Den debat, vi nu skal tage fat på, er ikke kun en debat om økonomi og teknik om den fælles mønt Euroen. Den handler i allerhøjeste grad også om politik.

Euroen er ikke bare betegnelsen om fælles mønt, men også rammen om den politik, der vil blive ført i Europa.

Inden for den kan der føres enten en konservativ-liberalistisk politik eller en socialdemokratisk politik. Så når vi skal tage stilling til Euroen, så handler det altså ikke kun om mønten, men også om politik: Hvilken fremtid ønsker vi for Danmark i Europa.

Det er en stor beslutning, vi skal tage. Det er en beslutning, der gælder ikke alene

for vores generation, men også for de kommende. Derfor skal vi tage os den fornødne tid til eftertanke og til ordentlig belysning af sagen.

Befolkningen skal ikke føle, de køber katten i sækken, eller at de bliver tromlet fra oven. Vi ved jo godt, at de klogeste beslutninger træffes, når man har haft tid og rum til at tænke sig godt om. Og den beslutning skal være danskernes beslutning.

Jeg ved godt, at partiet Venstre ikke forspilder en chance for også at gøre debatten om folkeafstemningsdatoer til indenrigspolitik. Men vores opgave er nu engang at holde sammen på befolkningen, ikke at splitte befolkningen.

Jeg har tre grunde til, at Danmark efter min opfattelse er bedst tjent med at tilslutte sig Euroen.

For det første: Det handler om tryghed.

Det handler om at beskytte os i en barsk international spekulationsverden. Det har vi i øvrigt gjort før. Siden 2. verdenskrig har vi faktisk altid haft tilknytning til en anden stor valuta. Vi ved jo godt, hvem der bliver ramt, når krisen rammer os.

Dansk økonomi er i dag bomstærk. Men i det lange perspektiv kan vi ikke bare lukke øjnene for de internationale problemer - som vi næppe, når det kommer til stykket, selv kan løse. De internationale spekulationskræfter har magt til at tvinge nationale valutaer i knæ.

Husk på, at det var valutaspekulanter, der sprængte det europæiske valutasamarbejde EMS. Det kunne de, fordi vi europæere ikke magtede at stå sammen.

Det var valutaspekulanter, der tvang Sverige til at hæve dag til dag renten til mere end 1000 pct. i et forsøg på at forsvare den svenske krone. Et forsøg der skulle vise sig at være forgæves. Spekulanterne var stærkere end den svenske stat.

De europæiske lande havde ikke bygget et tilstrækkeligt værn mod spekulanter, og derved mistede tusinder af danskere deres arbejde bl.a. de vestjyske underleverandører til den svenske bilindustri.

Og det var spekulanter, der tvang de asiatiske valutaer i knæ. Nogen mener, at det var langt væk, og egentlig var noget, der vedrørte os. Men det kommer jo i høj grad os ved. Dønningerne fra den asiatiske krise ramte også os, og sendte lønmodtagere ud i arbejdsløshed. Danfoss og Grundfoss er eksempler herpå.

Det er ikke ret lang tid siden. Bare så sent som i 1998. Vi så den internationale spekulation strejfe Europa. Lande som Portugal, Italien, Spanien og Finland gik fri - det plejer de normalt ikke. Men det gjorde de utvivlsomt, fordi det stod klart, at de ville blive medlem af Euroen. Vi mærkede lige strejfen fra den internationale spekulation, hvor Nationalbanken måtte intervenere.

Det er store kræfter, vi er oppe imod. Den ungarsk fødte valutaspekulant og multimilliardær George Soros, manden der "knækkede" Bank of England har forklaret, at det kan lade sig gøre at vælte en valuta, fordi der ikke er et internationalt samarbejde om håndhævelse af fælles spilleregler. Og vi er oppe imod stærke kræfter. Ifølge Soros selv kan han på 6 timer skaffe sig dispositionsret over mere end 150 mia. dollars - det svarer til den samlede danske værdiskabelse - Danmarks årlige bruttonationalprodukt!

Derfor handler det om tryghed - det er min første begrundelse.

For det andet: det handler om beskæftigelse og danske arbejdspladser.

Det handler om, at vi kan planlægge og investere i Danmark i en international verden. Det handler om, at den beskæftigelsespolitik, som vi har arbejdet så hårdt på at få på dagsordenen i EU, nu i høj grad drøftes i de 11 landes kreds, som i dag er medlem af Euro-området.

Efter mange år lykkedes det os at få sat beskæftigelsen på EUs dagsorden. Det har været et slæb, men det gav resultat i Amsterdam.

De store oliekriser i 70erne har lært os, at nationale egoistiske modtræk og devalueringer skader os alle sammen. Et tæt samarbejde, der bygger på gensidig beskæftigelsesstrategi er vejen frem.

Alt det kan vi kæmpe for. Alt det har vi masser af forslag og ideer til. Alt det har vi arbejdet hårdt for kan blive en realitet, men det forudsætter, at vi er med ved

bordet og sætter vort præg.

Det handler om en fast valuta, til en beskæftigelsesvenlig valutakurs! Det handler om at sikre investeringernes fornyende kraft. Det handler om, at Danmark også er attraktivt som investeringsland i kraft af netop at være medlem af Euro-området og kreativ politisk kraft.

Det er mit andet argument: beskæftigelsen og virksomhedernes økonomiske konkurrencemuligheder og Danmark som attraktivt investeringsland.

Det tredje argument: Det handler om politik.

Det handler naturligvis om at være med der, hvor der træffes beslutninger om vores land. Der synes jeg, vi skal være. Men det handler også om mere end det. Jeg er sikker på, at de mange unge, som også er her i dag - DSU'erne og andre socialdemokrater - interesserer sig meget for de internationale krav til verdensmarkedet og verdenshandelen. Om kort tid er vi i fuld sving med at forhandle nye åbninger af markedet til Europa, nye solidariske frigørelser af samhandlen globalt set ikke mindst til gavn for den 3. verden.

Om kort tid skal vi til at stille krav til markedet.

Da jeg som ung student i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd som mange andre unge socialdemokrater var dybt optaget af demokratisering af vore økonomier, kan jeg huske, hvor meget vi drøftede coca-cola, IBM og alle de andre multinationale selskabers stærke dominans i international økonomi. Hvor svært det var at sikre de faglige rettigheder i andre lande - hvor svært det var at få øje på mulighederne for at beskytte børn imod udnyttelse i de fattige samfund. Dengang drømte vi om en international verdensorden, hvor vi kunne stille krav til handlen, respekt for faglige grundrettigheder, respekt for menneskerettigheder og retten til at organisere sig, forbud mod børnearbejde.

Mange har måske siden glemt det, men pludselig kan vi se det igen. Pludselig ser jeg i debatten om Euro-området også en debat om en ny verdensorden. En vision om at den europæiske region kan indtage en ny rolle i verdensøkonomiske forhandlinger om større frihandel.

Det handler om politik, det handler om mennesker foran penge - ikke efter. Det

handler om at sætte rammer for markedskræfterne - som vi har gjort det i Danmark, som vi er i sving med at gøre det i Europa, som vi kan udbrede til verden.

Det handler om at udforme et europæisk samarbejde, der bygger på de værdier, vi kæmper så hårdt for, og som vi har kæmpet så hårdt for i hundrede år i Danmark. Det skal ikke tage hundrede år i Europa.

Derfor er spørgsmålet om tilknytning til Euroen ikke bare et spørgsmål om valg af valuta. Det er mere end det.

Vi taler om en valuta, der er fælles for det indre marked. Vi har fastlagt nogle mindstekrav, som giver markedet et menneskeligt ansigt om mindstebetingelser til miljø og arbejdsmiljø. Krav om forbrugeroplysning o.s.v.

Vi er i fuld gang med at udvikle en beskæftigelsesstrategi.

Men det er mere end det. Det er også et område, hvor medlemslandene bygger på visse grundlæggende velfærdsprincipper. Hvor der hersker enighed og respekt om menneskerettigheder og behandling af minoriteterne.

Det er derfor et ganske særligt område, hvor vi kan bruge vores gensidige økonomiske afhængighed konstruktivt og effektivt til gavn for den brede befolkning. Det er et mellemfolkeligt samarbejde af helt særlig karakter.

Det kan vi bruge indadtil og udadtil. Frigjort for spekulationspres. Vi kan bruge til at udvikle kvaliteten i vores region. Sikre os mod nye voldsomme stigninger i arbejdsløsheden.

Vi kan også bruge den europæiske region til at påtage sig en stigende grad af menneskelig lederskab på vores blå klode. Vi kan forme en foregangsregion, der kan sætte sit præg på resten af verden.

Vi kan sætte de krav til verdenshandlen på en anden og mere effektiv måde end før.

Krav om at ting skal gå ordentlig til for alle mennesker i alle lande på denne klode.

Jeg siger ikke, at det er sådan. Jeg siger heller ikke, at det bliver sådan. Men jeg siger, at det kan blive sådan - hvis vi politisk beslutter os derfor, kæmper derfor. Men det forudsætter, at vi er med på den scene, hvor den politiske dyst foregår.

Det er min tredje begrundelse: Den politiske - det europæiske perspektiv, at Danmark kan sætte præg, at vi kan inspirere, at vi kan forandre verden til det bedre for os selv og millionvis af mennesker.

Vi kommer naturligvis ikke til at bestemme alt - men at gøre noget er at være noget. Det er derfor, vi er socialdemokrater.

Nu går vi så i gang med den debat. Vores sigtelinie er at føre en debat i vort parti, ikke indadvendt og lukket, men udadvendt åbent og nuanceret i samklang med befolkningen på vore arbejdspladser i Danmark.

Det er Danmarks største politiske værksted dette parti. Det er det også i europæiske spørgsmål. Sådan skal det være.

Jeg opfordrer alle danske socialdemokrater til at deltage, spørge, udspørge, stille spørgsmål, stille krav om at få belyst fordele og ulemper nøje og klart. Vi vil af al kraft medvirke hertil - jeg er sikker på, at det er den eneste vej til at nå det mål, som vi socialdemokrater har: at hver eneste dansker den dag, der afholdes folkeafstemning om eurospørgsmålet her i landet, føler, at man har haft mulighed for at få noget at vide om euroen og konsekvenserne af et ja eller et nej. Fordele og ulemper.

På den dag vil vi holde folkeafstemning i vores land.

Vi sigter på, at Socialdemokratiet tager stilling efter 1 års debat på vores ordinære store kongres i september år 2000. Når debatten har foldet sig ud i vore partiforeninger i vore byer og landsdele.

Men så stærkt som verden forandrer sig i Europa og i Danmark, kan det ikke nytte noget, at vi låser os fuldstændig fast. Vi må naturligvis være i stand til at handle hurtigere, hvis der opstår en uforudset situation i international økonomi, i europæisk politik eller i dansk politik og samfundsudvikling.

Derfor foreslår jeg også i dag, kære kongresdelegerede, at vi er rede til at indkalde til en ekstraordinær kongres på et tidligere tidspunkt, hvis det måtte vise sig nødvendigt for at varetage Danmarks interesser. Men det vil under alle omstændigheder - ekstraordinært eller ordinært - blive på en kongres, hvor vi socialdemokrater vil tage stilling til, hvad vi vil anbefale danskerne, når det gælder en kommende folkeafstemning om Danmarks tilknytning til Euroen.

Mit eget standpunkt er klart: Vi kan godt klare os uden for Euroen - men det bliver på andre vilkår. Og jeg tror ikke, det vil være til gavn for den brede befolkning og de svagere grupper i vores land. Jeg tror, vi kan gøre en forskel indenfor, sætte præg, og jeg mener, det er til bedste for vort land også i fremtiden.

Afslutning

Min tale i dag - ved afskeden med det 20. århundrede - har handlet om at give vores værdier ny livskraft.

Min tale i dag har handlet om, at pligter og rettigheder ikke alene er for den enlige mor og for den arbejdsløse, og for bistandsklienten, men også for virksomhederne, også for banken! Også for de øverste lag i vores samfund handler det om pligter og rettigheder.

Min tale i dag har handlet om, at vi alle må påtage os et ansvar. Det er ikke alene regeringens ansvar, det er også kommunernes ansvar, og det er det enkelte menneskes ansvar. Ansvar for hinanden. Særligt ansvar for de svageste. Hvis vi alene fraskriver os vores ansvar ved en check fra samfundet en gang om måneden til de udstødte, så er vores samfund blevet for fattigt og for sårbart.

Med min tale i dag har jeg villet vise, at de socialdemokratiske værdier er lyslevende og stærkere end nogensinde.

For fællesskabet er ikke forsvundet. Mørkemændene tager fejl, når de tror, de kan lave politik med fokus: "Mig selv, mig selv og mig selv". Fællesskabet ligger lige her nu i dag.

Vi så det under Kosovohjælpen, da tusindvis af danskere ikke tøvede, da vi bad om hjælp. Da de så den gamle kone med sine sidste kræfter trække sig over

bjergkanten og ind i det fri. Da vi sagde nej til, at Milosevic og generalerne fik held til at foretage og gennemføre en etnisk udrensning. Slå folk ihjel og smide dem ud af deres eget land - ikke for hvad de gjorde, men for hvad de var.

Da vi spurgte danskerne: Skal vi ikke hjælpe Kosovofolk til at komme tilbage til deres land, så var ingen i tvivl. En fantastisk fællesskabsfølelse, som ikke alene handlede om at hjælpe dem - men som dybest set også handler om, at vi måske opdagede noget i os selv igen - sammen med naboen.

Nu havde vi noget at stå sammen om. Det handlede ovenikøbet om at give og hjælpe. For mange tror jeg i virkeligheden, det betød, at vi opdagede - genopdagede den fællesskabsfølelse. Vi oplevede igen, at fællesskabet og solidariteten, det er noget vores samfund, vores lille smørhul også har brug for.

Derfor tror jeg, der er gode muligheder herfor - hvis vi beslutter os for det! Og især hvis vi bygger respekten for hinanden mere direkte ind i vores samfund og vores måde at fungere på.

Dengang - i begyndelsen af vores århundrede og kort tid efter at Stauning dannede regering var det jo de to trediedele, der var de fattige og den ene trediedel var de rigeste. Dengang handlede solidaritet om at tage og bygge et samfund op.

I dag er det faktisk omvendt. Vi er blevet børn af vores egen succes. I dag er to trediedele af vores samfunds borgere faktisk i den bedre del af samfundet.

Nu handler solidaritet ikke længere om at tage - men om at give.

Nu handler solidaritet også om mere end penge - mere end økonomisk sikkerhed i form af en check. Nu handler solidaritet også om at skaffe plads til alle på arbejdsmarkedet - i fællesskabet.

Det er det, der skal gøres klart. Det handler om at give, det handler om at prioritere. Det handler om, at vi lader være med at betragte samfundet som uretfærdigt, hvis det ikke lige stiller op med de tilbud, vi udfra vores snævre synsvinkel er det eneste, der skal opfyldes. Det handler om at tænke bredere. Det er det, der er udfordringen.

Det er det, der er vores ansvar. Det er selvfølgelig også det, der er så utrolig spændende at tage fat på nu i det 21. århundrede.

Det er det, der er socialdemokratiske værdier - det er derfor, vi er socialdemokrater.

Og lad os så komme i gang med debat, med politik, med kraft.

I Danmarks største politiske værksted.

God debat. God kongres.

Kilde

Fra prof. Robert Klemmensens private samling

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/poul-nyrup-rasmussens-tale-ved-socialdemokratiets-aarsmoede-1999>